

Mirosław Nowosielski

Sprawozdanie z 43 Sympozjum Sekcji Psychologii przy Komisji Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski

Studia nad Rodziną 15/1-2 (28-29), 357-361

2011

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W przekazie zachowano jasność i przejrzystość, grupując problemy w odniesieniu do rodziny i dzieci. Książka napisana jest zrozumiałym, choć naukowym językiem.

Wydaje się jednak, iż ostatni, piąty rozdział można było potraktować jako odrębną publikację. Pierwsze cztery rozdziały analizują teoretycznie i praktycznie problemy rodziny w sytuacji „normalnej dziecka”, podczas gdy piąty jest związany z problemem dysfunkcyjności fizycznej, bądź psychicznej dziecka. Dzięki temu książka byłaby nieco mniej obszerna.

Należy z uznaniem przyjąć tę publikację, która może posłużyć jako pomoc naukowa demografom i socjologom. Nadto jest to także bogaty materiał konferencyjny dla sektorów władzy publicznej i samorządowej oraz kuratorów i dyrektorów szkół. Nie wystarczy bowiem wiedzieć, że problem istnieje, ale należy także uświadomić sobie stopień i skalę tego problemu, by móc podjąć działania wspierające i naprawcze. Książka godna jest polecenia także dla rodziców, by mogli niejako uprzednio uniknąć problemów i konsekwencji związanych z wyjazdami zarobkowymi.

ks. Józef Młyński – WSR UKSW Warszawa

Sprawozdanie z 43 Sympozjum Sekcji Psychologii przy Komisji Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski

W dniach 18 -20 września 2011 roku w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego w Łomży odbyło się 43. Sympozjum Sekcji Psychologii przy Komisji Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski. Sympozjum odbyło się pod hasłem: „Psychologiczne aspekty katechizacji parafialnej”.

Znaczna większość uczestników przybyła w wieczór poprzedzający rozpoczęcie sympozjum i mogła wziąć udział w spotkaniu integracyjnym, podczas którego miała miejsce ciekawa wymiana doświadczeń na polu naukowym i pastoralnym z różnych ośrodków w Polsce.

Następnego dnia sympozjum rozpoczęło się Mszą Świętą koncelebrowaną, której przewodniczył i homilię wygłosił Ksiądz Biskup Stanisław Stefanek, Ordynariusz Łomżyński. W homilii podkreślił wagę rozważań psychologicznych we współczesnej formacji, jak również wyraził radość, że sympozjum odbywa się w Łomży.

Po śniadaniu rozpoczęły się obrady pierwszej sesji, której przewodniczył Ksiądz Biskup Stanisław Stefanek. W tematykę sympozjum wprowadził uczestników Ksiądz Profesor Henryk Krzysteczko. Następnie Ksiądz Biskup Adam Lepa wygłosił wykład na temat: „Katecheza dorosłych – uwarunkowania psychospołeczne”. Prelegent wyjaśnił co rozumie się przez katechezę dorosłych

w Polsce. Omówił formy tego rodzaju katechezy, między innymi przygotowanie rodziców dzieci pierwszokomunijnych, katechezę przedmałżeńską, katechezę przed chrztem dziecka. Stwierdził, że katecheza dorosłych bardzo rzadko jest prawidłowo prowadzona i stanowi duże wyzwanie dla Kościoła w Polsce.

Drugą sesję rozpoczął wykład Księdza Doktora Janusza Michalczewskiego na temat: „Spotkania biblijne jako forma katechezy dorosłych (aspekt psychologiczno-pastoralny)”. Prelegent dotknął ciekawego zagadnienia, jakim jest umysłowe przyswojenie. Chodzi o wpływ Pisma Świętego na człowieka, czyli proces zmierzający do odkrycia tekstu Pisma Świętego w życiu konkretnego człowieka. Autor przytoczył liczne badania takich autorów, jak Walesa, Jarymowicz, Rutkowska, Szuster, Beck. Podsumował, że właściwy kontakt z Pismem Świętym sprzyja religijności egzystencjalnej.

Drugim prelegentem w tej sesji był Ks. Prof. Dr hab. Henryk Krzyszczo. Tematem jego wykładu była „Mała grupa religijna realizacją katechezy parafialnej”. Powołując się na dokument papieża Pawła VI *Evangelii nuntiandi*, wskazał warunki, jakie winny spełniać wspólnoty, aby osiągnąć cel formacji, jakim jest więź z Bogiem, z Kościołem i ze społecznością:

- karmić się Słowem Bożym i nie dać się usidlić wpływom skrajnych frakcji politycznych, ani modnym ideologiom, które zawsze chętnie wyzyskują tego rodzaju ludzki potencjał;
- opierać się ciąglej pokusie systematycznej kontestacji i duchowi superkrytycyzmu pod pozorem szczerości, prawdy, woli przychodzenia pomocą;
- być zakorzenionym w Kościele miejscowym, a zarazem trzymać się Kościoła powszechnego, broniąc się tym samym przed skupieniem na sobie oraz pokusą przekonania, że tworzy się „jedyne autentyczne Kościoło Chrystusa”, przy jednoczesnej pogardzie dla innych wspólnot kościelnych;
- zachować szczerą łączność z Pasterzami, których Pan dał swemu Kościołowi, oraz z Urzędem Nauczycielskim, jaki powierzył im Duch Chrystusa;
- codziennie wzrastać w poczuciu obowiązków, w gorliwości religijnej, w troskliwości i aktywności misyjnej wobec innych;
- wykazywać poczucie wspólnoty ze wszystkimi ludźmi, a nie sprzyjać nigdy określonym partiom.

Badania wykazały, że grupa religijna rozwija relacje osobowe, pozwala swobodnie wypowiadać się na tematy religijne, odkrywać prawdy religijne, poznawać obraz Boga, wyzwala radość, jakiej nie wyzwalały inne środowiska na przykład szkoła czy zakład pracy, pomaga w odkryciu drogi swojego powołania, daje okazję do znalezienia kandydata na męża czy żonę. Również ważną funkcję w grupach spełnia modlitwa, powoduje, że można wypowiadać własne myśli i uczucia, co wydaje się niezwykle istotne w kształtowaniu uczuć. Badania pokazały także, że prawie wszyscy kończący studia teologiczne to owoc małych grup.

W popołudniowej, trzeciej sesji Sympozjum pierwszy referat wygłosił Ks. Dr hab. Roman Jaworski na temat „Katechizacja parafialna jako kształtowanie relacji człowieka do Boga na poszczególnych etapach rozwoju religijnego”. Autor podkreślił, że człowiek w komunikacji religijnej jest nie tylko odbiorcą, lecz także nadawcą. Na relację interpersonalną składa się: koegzystencja interpersonalna, komunikacja interpersonalna, w której istotnymi elementami są: treść, stosunek do siebie, stosunek do partnera, wymiana informacji zakładająca określony sposób kodowania i dekodowania oraz kooperacja interpersonalna. Autor podał siedem charakterystycznych faz i poziomów rozwoju religijnego. Fazy te mają swoją specyfikę uwzględniającą: charakterystyczne konflikty dotyczące podstawowych problemów egzystencjalnych, charakterystyczne pojmowanie Boga, adekwatną do wieku zdolność percepcyjną i odpowiednie predyspozycje psychospołeczne wypracowane na drodze przeżywanych konfliktów. Fazom tym można przypisać następujące nazwy: faza podstawowego zaufania; faza samodzielności i zasługiwania; faza wspólnoty i jedności; faza autonomii i odpowiedzialności; faza pośrednictwa, relacji; faza miłości oblubieńczej i rodzicielskiej; faza cierpienia i wierności.

Fazy te mogą na siebie zachodzić, ale zasadniczo ich specyfika dotycząca obrazu Boga, a także własnej relacji do Niego, jest ściśle związana ze specyfiką doświadczeń egzystencjalnych charakterystycznych dla danego etapu rozwoju ontogenetycznego. Prelegent omówił poszczególne fazy. Ważną podkreślenia uwagą było opisanie ostatniej fazy, określanej jako cierpienia i wierności. Doświadczenia życiowe, jakie są udziałem człowieka po kryzysie połowy życia (Jung, Oleś), dotyczą własnych ograniczeń, porażek życiowych i trudności, poczucia upływającego czasu i nasilających się pytań eschatologicznych dotyczących sensu życia. Człowiek staje wobec pytań o sens wierności i sens cierpienia. Swoim życiem daje świadectwo uznawanym i realizowanym wartościom. Stosunek do cierpienia jest dobrą weryfikacją dojrzałości.

Następny referat w tej sesji wygłosiła Pani Profesor Maria Braun-Gałkowska. Podjęła temat: „Lubelski program przygotowania do małżeństwa”. Podkreśliła, że przygotowanie do małżeństwa jest szczególnie ważnym zadaniem duszpasterskim. Najpierw wyjaśniła pojęcie udanego małżeństwa, twierdząc, że jest to związek trwały, w subiektywnym poczuciu małżonków oceniany pozytywnie. Omówiła czynniki sprzyjające powodzeniu małżeństwa. I tak, przed ślubem, należą do nich: poziom dojrzałości, trafny wybór i przygotowanie do małżeństwa; w czasie trwania małżeństwa szczęściu małżeńskiemu sprzyja: wysoki poziom dojrzałości, wysoka inteligencja emocjonalna, aktywność, umiejętność porozumiewania się i dojrzała religijność.

W przygotowaniu do małżeństwa należy wyróżnić przygotowanie dalsze, czyli całokształt wychowania w rodzinie, przygotowanie bliższe, czyli katecheza i nauka szkolna oraz przygotowanie bezpośrednie, czyli nauki przedmażeń-

skie. W przygotowaniu bliższym Pani Profesor w sposób szczególny wyróżniła kształtowanie dwóch umiejętności: empatii i delikatności oraz komunikacji i umiejętności rozwiązywania konfliktów.

Jako konkretny przykład realizacji przygotowania bezpośredniego Prelegenta przedstawiła tak zwany Program Lubelski. W swoich założeniach program uwzględnia fakt, że uczestnicy kursów dla narzeczonych w większości wypadków mają za sobą długie lata katechezy szkolnej. Podstawę merytoryczną kursów stanowi nauczanie Magisterium Kościoła Katolickiego i współczesna psychologia rodziny. Program ukazuje pozytywną wizję małżeństwa i rodziny jako ideał i cel. Struktura programu tworzy spójną całość. Kolejność tematów nie jest przypadkowa i dlatego powinna być zachowana. Treść programu przekazywana jest podczas dziesięciu konferencji, a każde spotkanie kończy się „zadaniem domowym”. Dopelnieniem kursu podstawowego są trzy spotkania indywidualne i dzień skupienia.

Następny referat w tej sesji wygłosił Ks. Dr hab. Franciszek Głód na temat: „Permanenne przygotowanie młodych do małżeństwa i założenia rodziny”. Podkreślił że istnieje nowy, niedobry trend w społeczeństwie, jakim jest dość powszechne zjawisko młodych małżeństw żyjących bez związku sakramentalnego. Autor omówił w jaki sposób można przeciwdziałać temu zjawisku i jak organizować przygotowanie młodych ludzi do założenia rodziny.

Następnego dnia, po Mszy Świętej i po śniadaniu rozpoczęła się następna sesja Sympozjum. Pierwszy wykład wygłosiła Pani Doktor Aleksandra Gała z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego na temat: „Przygotowanie rodziców do Pierwszej Komunii Świętej dziecka”. Autorka podkreśliła na początku, że chodzi o to, by w dniu Pierwszej Komunii Świętej, dziecko, wsparte pomocą rodziców, w sposób sakramentalny rozpoczęło więź przyjaźni z żywym Jezusem.

Zaprezentowana przez prelegentkę propozycja programu obejmowałaby cztery spotkania dla rodziców. Podczas pierwszego spotkania odnoszącego się do dojrzałej więzi dziecka z Bogiem powinien zostać podjęty temat prawidłowego obrazu Boga, ukazanie Go jako Przyjaciela dziecka, przy jednoczesnej zachęce kształtowania w dziecku, poprzez pogłębianie więzi z nim, właściwego obrazu siebie, poczucia własnej wartości. Spotkanie drugie mogłoby dotyczyć szeroko pojętej problematyki zła. Chodziłoby o uwrażliwienie rodziców na sposób prowadzenia rozmów z dziećmi na ten temat, a także na sposób reagowania w sytuacji popełniania zła przez dziecko. Jest to ważne szczególnie w kontekście przygotowania do właściwego przeżywania sakramentu pojednania i pokuty. Podczas kolejnego spotkania warto byłoby podjąć temat zewnętrznej oprawy uroczystości Pierwszej Komunii Świętej, aby ukazać jej symbolikę i pomóc rodzicom w zrozumieniu jej celowości i właściwej formy. Spotkanie czwarte – według sugestii prelegentki – powinno odbyć się w czasie po uroczystości Pierwszej Komunii Świętej i ma na celu uświadomienie rodzicom konieczności

dalszego towarzyszenia dziecku w pogłębianiu więzi przyjaźni z przyjętym do serca Jezusem.

W zasadniczej części spotkania miałyby formę konferencji, choć z możliwością zastosowania metod aktywizacyjnych. Jednak warto byłoby także przewidzieć część warsztatową spotkań w mniejszych grupach. Zarówno przekaz informacji na zaproponowane tematy, jak i możliwość wymiany myśli, powinny być zachętą, z jednej strony do autorefleksji nad osobistą drogą wiary każdego z rodziców, ale także do podjęcia konkretnych postanowień odnoszących się do rodzicielskiej misji towarzyszenia dzieciom w ich rozwoju duchowym, moralnym i religijnym.

Następny referat w tej sesji wygłosił Pan Doktor Tomasz Gosztyła na temat: „Odbiorca w procesie komunikacji. Zaspokajanie potrzeb słuchaczy”. Autor zreferował badania własne, których celem była odpowiedź na pytanie: czy i jak przeżycie Pierwszej Komunii Świętej w dzieciństwie koresponduje z obrazem Boga? Przeprowadzona analiza wyników badań pozwoliła na sformułowanie kilku wniosków. Wśród nich prelegent wskazał na bardzo ważną rolę osoby katechety w przygotowaniu do Pierwszej Komunii Świętej, która wiąże się z jej dużym autorytetem wśród dzieci, przewyższającym niejednokrotnie autorytet rodziców. Autor refleksji wykazał, że istnieje ścisły związek przebiegu przygotowania do Pierwszej Komunii Świętej z jej późniejszym przeżywaniem. Wskazał także na szczególne znaczenie sposobu prowadzenia katechezy dla przyszłej dojrzałości religijnej. Właściwemu kształtowaniu się tej dojrzałości sprzyjają emocje towarzyszące procesowi poznania i tworzenia więzi, ale przede wszystkim przykład dojrzałej wiary rodziców, ich religijne zaangażowanie.

Ostatnia sesja była poświęcona podsumowaniu dwudniowych obrad, którego dokonał Ks. Prof. Dr hab. Henryk Krzysteczko.

Następnie omówiono sprawy bieżące związane z działalnością Sekcji Psychologii przy Komisji Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski i plany na przyszłość. Wstępnie ustalono, że następne sympozjum odbędzie się w Wyższym Seminarium Duchownym w Warszawie Pradze i zostanie wówczas podjęta refleksja na temat: „Caritas w parafii a psychologia pastoralna”.

Podsumowując, 43 Sympozjum Sekcji Psychologii przy Komisji Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski można uznać za bardzo udane. Oprócz podjętej przez uczestników refleksji naukowo-pastoralnej na zadany temat, spotkanie stało się także okazją do cennej wymiany myśli i doświadczeń w ramach dyskusji i podczas rozmów w kuluarach. Był to także czas umacniania więzi interpersonalnych, między innymi podczas wspólnych posiłków oraz w czasie zwiedzania muzeum – skansenu kurpiowskiego w Nowogrodzie.

ks. Mirosław Nowosielski – WSR UKSW Warszawa